

President

Mai-Liis Bartling

Vice President

Maia Linask

Treasurer

Aarne Elias

Secretary

Gilda Karu

Executive Board

Kristi Allpere

Leif Fritzell

Kristel Imeraj

Sirje Kiin

Andres Simonson

Terje Van Schaik

Ilmar Vanderer

Council Members

Anne-Reet Annunziata

Epp Annus

Marit Davey

Kristel Imeraj

Laine Kõiva Kingo

Jüri Koll

Häly Laasme

Merle Liivand

Uku Meri

Mati Otsmaa

Jaak Rakfeldt

Marju Rink-Abel

Ingrid Roosild

Tiina Sepp

Alvar Soosaar

Eric Suuberg

Lisa Trei

Executive Director

Leelo Linask

Pressiteade avaldamiseks 2. jaanuaril 2026.

2026.a. ERKÜ Henrik Visnapuu auhinna saavad kirjandusteadlane Janika Kronberg ja luuletaja Reijo Roos

Eesti Rahvuskomitee Ühendriikides (ERKÜ) taasasutatud Henrik Visnapuu nimelise kultuuri- ja kirjandusauhinna saavad tänavu kirjandusteadlane Janika Kronberg ja luuletaja Reijo Roos. Publik on kutsutud auhinnatseremooniale, 7. jaanuaril algusega kell 18:00, Eesti Kirjanike Majas (Harju 1, Tallinn).

Žürii esinaine ja ERKÜ esinduskogu liige Epp Annus: “Visnapuu auhinna žüriil oli taaskord tegu keerulise väljakutsega: kuidas hinnata ja võrrelda saavutusi, mis on teostatud eri vormides ja eri eesmärkidel? Kuidas kaaluda kõrvuti filmiloomingut, muusikateoseid, ilukirjandust, kirjandusajaloolist tööd ja mälestusraamatu vormis tagasivaadet rikkale ja väärrikale elule? Rõõm oli tõdeda, et preemia-väärilisi autoreid oli rohkem kui auhinnata võimalik – ent õnneks ei välista preemia statuut samade kandidaatide korduvat esitamist..”

Visnapuu auhinnale esitati 2025-2026 konkursil kokku neliteist kandidaati USAst, Soomest, Prantsusmaalt, Hollandist ja Eestist. Kandidaate oli ilukirjanduse, visuaalkultuuri, poliitika, muusika ja kultuuriteaduste valdkonnast.

Žürii oli otsuses üksmeelne.

Elutöö auhind: Janika Kronberg

Janika Kronberg on kirjandusteadlasena uurinud ja käsitlenud peamiselt Teise maailmasõja järgset eesti pagulaskirjandust – kirjandust, mis oma ilmumisajal oli suuremale osale kodumaistest lugejatest kättesaamatu ning millel ka juhuslikult Eestisse jõudnuna puudus tegelik retseptioon.

Raamatuaastale pühendatud artiklis kirjutab Janika Kronberg: „... kaks eesti emakeelset kirjandust elasid ja arenesid pikka aega lahus. Aastakümnete jooksul valminud ja seitsmest raamatust koosnenud „Eesti kirjanduse ajaloo» (1965-1991) üks autoreid ja toimetajaid Endel Nirk pidi 1968. aastal tõdema, et „võib-olla on soliidsem emigrantliku kirjanduse osa välja jätta.““

1

Janika Kronberg on järjekindlalt tegelenud nende kahe eesti kirjanduse kokku põimimisega üheks eesti kirjanduseks. Ta on kirjutanud suurel hulgal artikleid ja esinenud eestlaste kogukondadele üle maailma. Eraldi väljaandena on ilmunud "Tiibhobu märgi all", "Rännud kuue teejuhiga", "Hästi valitud sõbrad", "Loetud ja seostatud", koos Brita Meltsiga "Kröits ehk Ristikivi" ja viimasena "Kolm Karli".

Kronbergi käsitus ei ole kunagi pelgalt akadeemiliselt distantsilt kirjutatud kirjanduslugu. Proovides mõista ja kogeda sama, mida tema käsitletavat kirjanikud aastakümneid varem, on ta lisaks põhjalikule arhiivitööle rännanud ka füüsiliselt oma käsitletavatega samadel radadel – näiteks Karl Ast-Rumori jälgedes Marokos ja Karl Ristikivi jälgedes Kreekas.

Kirjandusteadlane Rein Veidemann on tähendanud: „On huvitav märgata, kuidas Kronberg läbi assotsiatsioonide, seoste ja viidete otsekui koob erinevatest lõimedest kultuurikanga mustrit. [...] Eesti kirjandus- ja kultuurilugu saab tänu inimestevaheliste seoste meenutamisele intiimse, koduloolise mõõtme.“² Erinevalt Jaan Krossist, kes läheneb eesti kultuuriloos olulistele tegelastele ilukirjaniku positsioonilt, lubades endale teadlikku fiktsiooni ja kunstilist üldistust, jääb Janika Kronberg käsitlustes pigem teadlaseks – tema kirjanduslikult nauditavad kultuuriloolised ekskursid „kannavad“ ka ajaloolis-faktilises plaanis.

Nii on Janika Kronberg sidunud kodu- ja pagulaskirjanduse mitmekihiliseks ning peenekoeliseks ajalis-ruumiliseks tervikuks. Selle kõige kõrvalt on ta täitnud mitmeid vastutusrikkaid kirjanduskorralduslikke ameteid: juhtinud Eesti Kirjandusmuuseumi ja Eesti Kirjanike Liidu Tartu osakonda ning olnud ajakirja Looming peatoimetaja.

Väljapaistva noore autori auhind: Reijo Roos

Reijo Roos (sünd 2003) on oma põlvkonna sütitaja, Soome-Eesti silla ehitaja. Juba keskkooliõpilasena pani ta kokku soometeemalise kakskeelse luuleantoloogia "Sinisild/Sinisilta" (2020), järgmisel aastal rajas ta ühenduse Kirjanike Liidu Noored ning algatas peagi ka selle iga-aastase almanahhi "Grafomaania".

2023. aastal ilmunud Roosi teine autoriraamat "Tere kas tohib / tere kas võisõ" on juba kolmkeelne kogu, mis sisaldab värse eesti, võro ja soome keeles. Inimesekujulise soome sillana on Roos praegu õppimas Helsingis, tema energia ja tegutsemistahe on olnud oluline oma põlvkonna noorte kirjandusliku ühistegevuse käivitamisel ning ka põlvkondade sidumisel. Tänapäevases olukorras ei ole Soome silla ülalhooldmine mitte üksnes loov ja vaimne, vaid ka kaitsepoliitiliselt ja euroopalaselt kaalukas küsimus ja tegu.

Reijo Roos on küll tulevikulootus, samas on ta oma noore ea kohta juba väga palju ära teinud. Žürii liige Jürgen Rooste võib kinnitada: „Koroona-ajal oli ta üks väheseid, keda võis mitmel aastal järjest 2. jaanuaril noore autorina ka Visnapuu haul kohata...“

ERKÜ ja partnerid

Eesti Rahvuskomitee Ühendriikides annab auhinna välja koos Eesti partneritega: Eesti Kirjanike Liit ja Luunja vallavalitsus (Henrik Visnapuu kodukoht Eestis). ERKÜ rahastab auhinda tänavu kokku 6000 USA dollariga. Auhinnaga seotud unikaalne kunstiese tellitakse iga kord eraldi Eesti kunstnikult, selle tasub Luunja vald.

Žürii töötas koosseisus kirjandusteadlane ja kirjanik Epp Annus (Eesti Rahvuskomitee Ühendriikides esindaja), luuletaja Jürgen Rooste (Eesti Kirjanike Liidu esindaja) ja Luunja keskkooli direktor Toomas Liivamägi (Luunja valla esindaja).

2021. aastal pälvis ERKÜ Visnapuu auhinna kirjanik Elin Toona, temale valmistas kunstieseme kunstnik Leonhard Lapin, kellele see jäigi tema viimseks tööks. 2023. aastal sai Visnapuu auhinna Tiina Kirss.

Visnapuu nimelise preemia ajalugu

Henrik Visnapuu nimeline kirjanduspreemia loodi USAs 1952 ja seda anti välja kuni aastani 2007. Seejärel tegevus katkes auhinnafondi loonute surma tõttu. ERKÜ taastas Visnapuu auhinna 2020. aastal, otsustades auhinda välja anda igal teisel aastal ning laiendas auhinna haardeulatust üldisemaks kultuuriauhinnaks. Auhinna pälvib eesti või võõrkeeltes ilmunud Eesti-aineline teos proosa, luule, memuaristika või Eesti- ainelise uurimuse vallas.

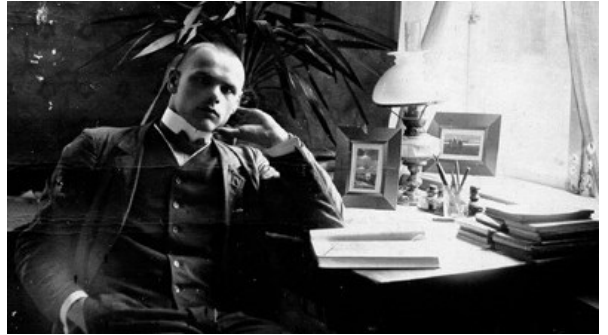
Auhindamisele kuuluvad nii välismaal kui Eestis ilmunud teosed, kuid eelistatud on väliseesti ja/või välisriikides ilmunud Eesti või väliseesti aine teos (uurimus, sündmus), mis teeb Eesti kultuuri ja/või ajalugu maailmas tuntumaks.

Eesti Rahvuskomitee Ühendriikides on üleriiklikult valitud ameerika eestlaste esindusorganisatsioon, mis asutati USAs 1952 ja mille eesmärgiks on esindada ameerika eestlaste huve ning säilitada ja arendada eesti keelt ja kultuuri, vt kodulehte www.estosite.org.

Henrik Visnapuu sündis 2. jaanuaril 1890 Helme kihelkonnas, põgenes 1944 nõukogude okupatsiooni eest Saksamaale ja emigreerus 1949 USAsse. Ta suri 3. aprillil 1951 Long Islandis, New York`is 61-aastaselt. 2018. a. juunis sängitati luuletaja põrm Tallinna Metsakalmistul kodumaa mulda tema abikaasa Hilda Visnapuu ehk Ingi kõrvale, kes oli teda seal oodanud üle 70 aasta.

Henrik Visnapuu oli üks viljakamaid ja mitmekülgsemaid eesti kirjanikke, tema sulest on ilmunud üle 30 teose, enam kui 20 luulekogu, mälestusi, näidendeid, värssromaane, poeeme, esseeraamatuid. Kõrge riigiametnikuna kujundas ja mõjutas oluliselt kogu Eesti Vabariigi kultuuripoliitikat 1930. aastate teisel poolel, aga ka sõja- ja okupatsiooniaastatel 1940-1944.

Henrik Visnapuu on eesti kultuuriloos mänginud olulist rolli, esmalt kirjandusrühmituse Siuru ühe keskse liikmena, kujunedes nii eesti armastus- kui isamaaluule klassikuks. Paguluses oli tal tähtis roll Ülemaailmse Eesti Kirjanduse Seltsi asutajana või luuletajana, kelle loomingut on tänapäevalgi viisistatud. Samuti oli Visnapuu eesti esimese korraliku poeetikaõpiku autor ja ajakirja Varamu toimetaja ning seisis Eesti Kirjanike Kooperatiivi loomise juures.

Rohkem ERKÜst

Eesti Rahvuskomitee Ühendriikides on üleriiklikult valitud ameerika eestlaste esindusorganisatsioon, mis asutati USAs 1952 ja mille eesmärgiks on esindada ameerika eestlaste huve ning säilitada ja arendada eesti keelt ja kultuuri, vt kodulehte www.estosite.org

Lähem info:

Sirje Kiin, ERKÜ Visnapuu auhinna toimkonna esimees: sirjeikiin@hotmail.com

Epp Annus, kirjandusteadlane ja žürii esimees epp.annus@gmail.com

Jürgen Rooste, luuletaja ja žürii liige armastatudpoet@hotmail.com

Loe veel auhinnast ja töödest, kust tellida raamatuid: www.estosite.org/eanc-henrik-visnapuu-award

¹ „Eesti raamat paguluses kirjanduse järjepidevust hoidmas“ *Postimees* 6.12.2025

² Kirjanduslik *road-story*. – *Postimees* 18. 1 2014

###